

85-2

4 = 49

364

2789

N115.

2011

85-2

4-49

ՋԻՈՎԱՆՆԻ ՎԵՐԳԱ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԱՍՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(Cavalleria rusticana.)

Պատկեր Իտալիայի ժողովրդական կեանքից:

Գերմ. Յարդ.

Լ. ԲԱԲԱՅԵԱՆ.

1010
 41363
 9

2081

2003

Շ Ո Ւ Շ Ի

Տպարան Հայոց Հոգևոր Տեսչութեան:

1897

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ:

ԹՈՒՐԻԳՊՈՒ ՄԱԳԳԱ, 20 տարեկան մի գեղեցիկ
և սև բեխերով երիտասարդ. վարմունքը համար-
ձակ, իսկ շարժումները անզգոյշ:

ՔԱՒՈՐ ԱԼՖԻՑ, 40 տարեկան մի հարուստ և
խաղաղ բնաւորութեամբ գիւղացի բեռնակիր,
ածիլուած երեսով:

ԼՕԼԱ, նրա կինը. 20 տարեկան և խարտեաշ
մազերով:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ, Թուրիգոբուի սիրուհին: Սև մա-
զերով, կրքոտ, գունատ և տխուր աղջիկ, որի 20
տարին գեռ չէ լրացեր:

ՆՈՒՆՑԻՍ, Թուրիգոբուի մայրը. 60 տարեկան:
ՔՆՈՒԻ ԲՐԱԶԻ, 50 տարեկան մի խոնարհ, հնարա-
գէտ, բարեսիրտ և շատ չափաւոր ապրող գիւղացի:
ՔՆՈՒԱԿԻՆ ԳԱՄԻԼԼԱ, նրա կինը. 40 տարեկան
և շատ չափաւոր ապրող կին:

ՔԱՒՈՐԿԻՆ ՓԻԼՈՄԵՆԱ, մի պատուարժան և
պառաւ գեղջկուհի:

ՊԻՊՈՒՅՅԱ, գիւղական հասարակ աղջիկ:

Գիւղացիներ և գինւորներ:

Անցքը պատահում է Սեջիլիայի մի գիւղում:

Довз. цена. 14-го Августа 1897 г. Тифлисъ.

Տեսարանը ներկայացնում է Սիցիլիայի մի
գիւղի փոքրիկ և անկանոն հրապարակը: Հրապարակի
ձախ կողմում ընկած ծառուղին վերջանում է
գիւղական եկեղեցու պարսպի մօտ: Հրապարակի
աջ կողմում՝ դէպի անտառը կռօր մացառներով
(fichi d'India) շրջապատուած նեղ ճանապարհի
աջ կողմում գտնուում է պռաւ Նունցիայի շար-
ժական խանութը, որի դռան վրայից կանանց ոտ
է կախուած: Խանութի առաջ սեղան է դրուած,
որի վրայ ձուերով, հացով և բանջարեղէններով
լցուած զամբիւղներ են շարուած: Պռաւ
Նունցիայի խանութի դէմ ու դէմ ընկած է իտա-
լական զինւորների երկյարկանի զօրանոցը, որի
դռան վրայից իտալական ազգային զինանշանն է
կախուած: Զօրանոցի մօտ գտնուում է Քեռի Բրազիլի
իջևանը, որի առաջ անձրեւից պաշտպանուելու հա-
մար մի ուրիշ պարզ շինութիւն կայ: Զախ կող-
մում մի հասարակ տուն և մի փոքրիկ փողոց:
Քաւորկին Փիլոմենայի տնակը գտնուում է հրա-
պարակի ձախ կողմում: Գիւղի բոլոր տներն անշուք
են և չեն ներկուած:

ՏԵՍԻԼ Ա.

Քեռի Բրազիլն մի կապոց խոտ գլխին դրած,
ձախ կողմից դէպի բեմն է գալիս: Նա այդ խոտը
դնում է անձրեւից պաշտպանող շինութեան տակ:
Քեռակին Գամիլլան տանիքի վրայ շորեր է դասա-
ւորում: Դէպի եկեղեցին տանող ճանապարհում մի
խումբ գիւղացիներ, կանայք և աղջիկներ կան:
Մի գիւղացի ձեռքերը գլխին դրած՝ ցածր ձայնով
երգում է և յետոյ նայում Բրազիլի խանութին:
Գիւղական եկեղեցու զանգակը մարգկանց պատա-
րազի է հրաւիրում: Այդ ժամանակ քաւորկին
Փիլոմենան զոգնոցում մի քանի բաներ փաթաթած
պռաւ Նունցիայի խանութից դուրս է գալիս:
Սանտուցցան, յետոյ Պիպուցցան և մի քիչ ուշ
քաւոր Ալֆիօն ներս են մտնում: Զինւորները զօ-
րանոցի առաջ կանգնած են:

ԳԱՄԻԼԼԱ. Առւտո՞ւր ես արիւ, տիկին Փիլո-
մե՛նա:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. Չէ՞ որ այսօր Զատիկ է: Աստուած
օրհնի մեր Զատիկը:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Սանտուցցային, որ շատ յուզուած է երևում.
Նա իւր գլխի աղուխով երեսը ծածկել է.) Զինի՞ գնում ես
խօստոգանուելու, բարեկամուհի Սանտա:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. (Նայում է նրան եւ առանց պատասխանելու շարունակում է իւր ճանապարհը)

ԲԲԱԶԻ. (Գամիլլային, որ ախոռի դռան մօտ կանգնած է) Շատախօս, գնա՛ տուն և գործդ տես: (Գամիլլան տուն է գնում, յետոյ խօսում է մի զինուորի հետ, որ զօրանոցի մօտ կանգնած է) Սատանայի կի՛նն ինձ միշտ բարկացնում է: (Գիւղացուն, որ Բրազիի իջեւանում նստած է) Գնա՛նք, քաւոր Բէպպօ: (Գիւղացին Բրազիի հետ ախոռն է մտնում)

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. [Կանգնում է մայր Նունցիայի խնամքի առաջ] Մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Տեսնում է Սանտուցային) Ա՛հ, դ՞ու ես . . . Ի՞նչ ես ուզում . . . Ի՞նչ է պատահել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ոչինչ, անհոգ եղիր, ես իսկոյն գնում եմ, միայն ասա՛, տանն է որդիդ:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Մինչև այստեղ որդուս յտակիցն ես եկել . . . , նա այստեղ չէ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Օհ, ամենակարող Աստուած:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Կարծեմ դու իմանում ես, որ ես ձեր գործերում չեմ խառնուում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. (Իւր զխի աղուխը ուղղում է) Ա՛խ, մայր Նունցիա, դու չես նկատում իմ զրուածիւնը: Ի սէր Քրիստոսի և Մարիամ Մազթաղենացու, . . . ասա՛, որտե՞ղ է քո որդի Թուրիդրուն, աղաչում եմ, ասա՛:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Նա գնացել է Մոնրէալ՝ գինի գնելու:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. (Զեռքերը կողքերին դրած, դռան մօտ երեւում է)

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ո՛չ, ո՛չ նա երեկ երիկոյեան այստեղ էր. նրան զիշերուայ ժամը երկուսին էլ են տեսել:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Ինչ ես ասում Նա վերջին գիշերը տուն չէ եկել Ներս մտիր:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ո՛չ մայր Նունցիա, ես չեմ գալ ձեր տունը:

ԲԲԱԶԻ. (Ախոռի մօտ կանգնած) Ի՛նչ, տիկին Փիլոմենա, այսօր Ձատիկ է և ամենքը միմիանց հետ հաշտուում են. մինչև անգամ այդ կեսուրն էլ իւր հարսնացուի հետ հաշտուում է. չե՞ս ուզում, որ մենք ևս միմիանց զրկենք:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. Լռի՛ր, մեղաւոր ծերունի: (Նորից տուն է գնում):

ՆՈՒՆՅԻԱ. Դէ՛հ խօսի՛ր, ի՞նչ է պատահել Թուրիդրուի հետ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Այդպէս բարձր մի խօսի՛ր, մայր Նունցիա:

ՊԻՊՈՒՅՑԱ. (Մի զամբիւղ ձեռքին, աջ կողմի փողոցով գալիս է) Ձե՞ս ուզում ձու գնել, մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Եթէ երեք հատն երկու սուղիով կտաս, կառնեմ . . . այ՛ տե՛ս, ես դեռ շատ ձու ունիմ:

ՊԻՊՈՒՅՑԱ. Որ այդպէս է այս ձուերը ես և երեսխաներս կուտենք: Թո՛ղ միանգամ էլ նրանք իմանան, թէ ինչ է Ձատիկը: (Ուզում է գնալ)

ԲԲԱԶԻ. Դու էլ չես գնացիլ խօստովանուելու, մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Պիպուցցային, առանց Բազիլի վրայ ուշադրու-
թիւն դարձնելու:) Լաւ, որովհետեւ այսօր Զատիկ է,
հատը մէկ սողդիով կ'վերցնեմ: Ես 12 հատ եմ ու-
զոււմ, բայց մի հատ էլ աւելի պէտք է տաս: Խառ-
նի՛ր այն ձուերի հետ. բայց զգո՛յ՛ջ չըկոտորես: Հաս-
կացա՛ր, զգո՛յ՛ջ: Ահա փողը: Տե՛ս, մի բուռն պղինձ
եմ տալիս քեզ:

ԲԲԱԶԻ. Լսի՛ր, Պիպուցցա, եկ մի փոքր առև-
տուր էլ մենք անենք: Գնանք տունն: (Պիպուցցայի հետ
դէպի ձախակողմեան փողոցն է գնում:)

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Սանտուցցային:) Ասա՛ տեսնեմ ինչ էս
լսել Թուրիզդուրի մասին:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես ոչինչ չեմ լսել:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Ինչո՞ւ նա այս զիշեր տունն չէ վե-
րադարձեր, որտե՞ղ է եղել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. (Աղլուխով երեսը ծածկում եւ լաց է լինում:)

Պի՛, մայր Նունցիա. դու չգիտես, թէ էս ինչպէս
տանջւում եմ:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Ուրեմն դու գիտե՛ս, թէ նա որտեղ
է եղել:

ԱԼՖԻՕ. (Մի բաժակ ձեռքում՝ աջ կողմի ճանապարհով
ծխափողը ընթանին գալիս է:) Այն լաւ գինուցը 6 սողդիի
ուենի՛ս, մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Սպասի՛ր տեսնեմ: Թուրիզդունն այ-
սօր այն տեսակից Մոնրէալից պէտք է բերէր:

ԱԼՖԻՕ. Որդիդ դեռ այստեղ է. ես նրան
այսօր առաւօտեան տեսել եմ:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Կրկին երեւում է սրահում:)

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. (Ալֆիօյի ձեռքից առնում է շիշը եւ տալիս
Նունցիային): Գնա և տես, թէ այն տեսակ գինուց
էլի ուենի՛ս: (Նունցիան մտնում է խանութի խորքը:)

ԱԼՖԻՕ. Կարծես դու այժմ՝ այս տանն ես
պատկանում, Սանտա:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Սրահից:) Եկել ես քո գեղեցիկ Լո-
լայի հետ Զատիկը տօնելո՞ւ, քաւոր Ալֆիօ:

ԱԼՖԻՕ. Եւ այն էլ ինչպէ՛ս: Գոնէ նշանաւոր
տօները միասին հարկաւոր է տօնել:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. (Մի աղուխ ձեռին կանգնած է տան դռն
մօտ: Մի քիչ յետոյ Գամիլլային:) Ձե՛ս ուզում պատա-
րագին ներկայ լինել: Չի՛նի՛ կարիք չես զգում:

ԲԲԱԶԻ. Նա գալիս է, գալիս Ահ, բարև, քա-
ւոր Ալֆիօ: Ձե՛ս ուզում ինձ հետ դէպի Միլիտելլո
մի ճանապարհորդութիւն կատարել:

ԱԼՖԻՕ. Վաղը, ուրախութեամբ: Այսօր տօն է,
վարպետ Բրագի: Այսօր եկել եմ Զատիկը տօնելու:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. Միւս տօները ում հետ ուզում ես
տօնի՛ր, բայց զատկական և ծննդեան տօները ըն-
տանիքիդ հետ տօնի՛ր:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Ալֆիօյին:) Հետաքրքիր է, թէ ինչ է
ասում կինդ, երբ քեզ միայն Զատիկն և Ծննդին է
տանը տեսնում:

ԱԼՖԻՕ. Ձեմ իմանում: Իմ դրութիւնն այն-
պէս է, քաւորկին: Գամիլլա: Ես մի բեռնակիր եմ
և դրա համար միշտ դուրսն եմ լինում: այսօր

այստեղ եւ, իսկ վաղը մի ուրիշ տեղ:

ՆՈՒՆՅԻՍ. (Լիբը :իշը եւ մի աղուխ ձեռին ներս է մտնում. աղուխը դնում է սեղանի բանջարեղէնների վրայ): Այս զինին միւսից աւելի լաւ է, քաւոր Ալֆիօ: Երբ խմէք, այն ժամանակ ասածիս ճշմարտութիւնը կհասկանաք: Վերցրո՛ւ, անոյշ լինի: 18 սողգի արժէ:

ՓԻԼՈՄԵՆՍ. Ի՞նչ մեղաւոր ես, քաւոր Ալֆիօ: Զահել կին ունեցողն չպէտքէ այդպէս խօսի:

ԱԼՖԻՕ. Բայց այնուամենայնիւ կինս ինձ վերայ վատահ է: Նա գիտէ, թէ ես ինչ պատուի տէր մարդ եմ: (Երկու զինորներ զօրանոցից դուրս են գալիս եւ եկեղեցի գնում:)] Փառք Աստուծոյ, մեր ամբողջ զիւղն էլ ինձ լաւ ճանաչում է: [Պատարագի զանգակը երկրորդ անգամ դողանջում է:]

ՓԻԼՈՄԵՆՍ. (Երեսը խաչ է հանում:) Ոհ, թող ամենաբարի Աստուածը մեզ պահպանէ: (Կողքում է իւր դռնն եւ աղուխը զլսին ձգելով՝ գնում է եկեղեցի:)

ԳԱՄԻԼԼԱ. Ես էլ եմ գալիս, ես էլ, տիկին Փիլոմենա: (Սրահից հեռանում է:)

ՖԻԼՈՄԵՆՍ. Ալֆիօյին: Ի՞նչ աւելի լաւ կանէիր, եթէ կնոջդ համոզէիր եկեղեցի գնալու: Ախ, զբանք անաստուածներ ես, անաստուածներ:

ԱԼՖԻՕ. Ես այժմ ամենից առաջ ուզում եմ ձիուս մասին հոգալ յետոյ նրան կասեմ այն, ինչ որ դու ինձ ասացիր: Անհոգ եղի՛ր, չէ՞ որ ես էլ մի բրիտոնիայ եմ:

ՆՈՒՆՅԻՍ. (Ալֆիօյին:) Տուր 18 սողգին էէ:

ԱԼՖԻՕ. Իսկո՛յն, իսկո՛յն, հոգիդ դուրս չեկաւ: Թո՛ղ առաջ համարեմ, է:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Իրեխն աղուխով փածածած, ծախակողմեան առաջին փողոցով գալիս է: Տան բանալին իւր մարդուն է տալիս:) Վերցրո՛ւ բանալին, գուցէ քեզ հարկաւոր լինի և այն ժամանակ չզնստ եկեղեցի, երբ արդէն ժամասացուցութիւնը վերջանալու մօտ է լինում: (Փիլոմենայի հետ եկեղեցի է գնում:)

ԱԼՖԻՕ. Ահա քեզ 18 սողգի վերցրո՛ւ: Յաջող առևտուր եմ ցանկանում: (Դանդաղ գնում է դէպի աջակողմեան դաշտային անապարհը:)

ՆՈՒՆՅԻՍ. Ասա՛, քաւոր Ալֆիօ, որտե՞ղ ես տեսել իմ որդի Թուրիզուլին:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. (Նունցիայի հագտից քաշելով:) Ի սէր Աստուծոյ, նրան ոչինչ չասես:

ԱԼՖԻՕ. (Վերադառնալով:) Երեկ վաղ առաւօտեան ես նրան մեր տան մօտ պատահեցի: Նա այն ժամանակ շտապում էր: Ուզո՞ւմ ես, երբ ես նրան կրկին տեսնեմ, ասեմ քեզ մօտ գայ:

ՆՈՒՆՅԻՍ. Ո՛չ, ո՛չ: (Ալֆիօն գնում է: Սանտուցային:) Բայց ի՞նչու ես ինձ սաստում, որ ես նրան չասեմ:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. (Լռում եւ գլուխը խոնարհում է:)

ՆՈՒՆՅԻՍ. Հը՛մ... Ինչ բանի մասին ես մտածում:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. (Երեսը զոգնոցով ծածկում եւ լաց է փնում:) Ախ, մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Զարմացած) Լոյսյի՞ Այժիօյի
ին՞չ մասին

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես ի՞նչ անեմ, երբ Թուրիդդուն
ինձ թողնում է

ՆՈՒՆՅԻԱ. Օ՜հ, Դու բարի Աստուած: Ի՞նչ
ես ասում Դու սխալում ես, այդպիսի բան
չէ կարող պատահել: Քաւոր Այժիօն նոյնպէս
սխալուեմ է Շատ մարդիկ մերժուածի գըլ-
խարկ ունին:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ո՛չ, քաւոր Այժիօն չէ սխալ-
ւում Այն մարդը Թուրիդդուն է եղել:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Որտեղից գիտես:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես այդ գիտեմ, Թուրիդդուն
դեռ գինւոր ժամանակից սիրում էր Լոյսյին:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Է՛հ, ի՞նչ ես ասում: Երբ նա վե-
րադարձաւ, այն ժամանակ Լոյսն արդէն ամուս-
նացած էր Այժիօյի հետ, իսկ Թուրիդդուն էլ այդ
բանից զոհ էր:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Բայց Լոյսն դժգոհ էր: Նա Թու-
րիդդունին դեռ չէ մոռացել:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Իսկ այդ բանը ո՞րտեղից գիտես:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես այդ իմանում եմ: Ամեն ան-
գամ, երբ Լոյսն Թուրիդդունին պատուհանիս մօտով
անցողարձ անելիս նկատում էր, այն ժամանակ
այդ սատանայի կիներ պատուհանից նրան իւր հա-
յացքներով կախարդում էր: Լոյսն միշտ աշխատում
էր Թուրիդդունի հետ խօսակցութիւն ունե-

նալ և նրան միշտ ասում էր. « Ինչ ես անում
այստեղ, քաւոր Թուրիդդու: Դիտե՛ս, որ Աստուած
մեր ամուսնութեանը վկայ է. այժմ ես ուրիշին եմ
պատկանում, ուստի դու պէտք է ինձանից խոյս
տաս. ինչ անելք, Աստուած այսպէս է կամեցել: »
Լոյսն այդ խօսակցութեամբ ուզում էր նրան փոր-
ձել: Թուրիդդուն պատուհանիս մօտ երգում և
մխիթարում էր Լոյսյին, որ ուրիշ մարդու հետ
էր ամուսնացել: Քեդ պատմածս մի հին պատմու-
թիւն է: Աւաջին սէրը շուտ չեն մոռանում: Երբ
ես Թուրիդդունի երգելը լսում էի, սիրտս ուզում էր
արաբել: Ես ցնորւում էի, այո՛, ցնորւում: Ինչպէս
կարող էի ես «ոչ» ասել, երբ նա ինձ խնդրում էր.
« Ասա՛, Սանտուցցա, արդեօք ձմարիտ սիրում ես
ինձ » Ես չէի կարողանում ուրիշ կերպ վա-
րուել և նրան միշտ ասում էի. « Լսի՛ր ինձ, Թու-
րիդդու, ամենից առաջ Աստուծոյ անունով երգուի՛ր:
Նա երգուեց: Բայց երբ Լոյսն այդ բանն իմացաւ,
այնքան նախատեց մեզ, որ քիչ էր մնում մեռնի:
Լոյսն աշխատում էր Թուրիդդունին ինձանից խլել:
Նա կարողացաւ նրան օրէջօր այնպէս փոխել,
որ այժմ ուզում է ինձանից հեռանալ:
(Ձեռքերով շարժումներ է անում.) Ախ, Թուրիդդուն
այժմ խաբում է ինձ: Նա ինձ սրտանց չէ
սիրում Իսկ այժմ եթէ եղբայրներս ինձ այս
դրութեան մէջ տեսնեն և այդ բանն իմանան, այն
ժամանակ նրանք ինձ կսպանեն: . . . Բայց միթէ
ես մեղաւոր եմ: Ախ, եթէ Թուրիդդուն մի ուրի-

չին չսիրէր, այն ժամանակ ես հանդիստ կմեռնէի: Երեկ երեկոյեան նա եկաւ ինձ մօտ և ասաց. « Յոտեութիւն, ես գնում եմ աշխատելու: » Նրա դէմքը բարութիւն էր արապայտում: Օհ, Աստուած իմ: Ինչպէս կարող է Յուզայի նման մատնիչ լինել մի այնպիսի մարդ, որի դէմքը բարութիւն է արտայայտում: Այդ խօսակցութիւնից քիչ յետոյ մի տիկին ինձ ասաց, որ Թուրիզդուին Լոլայի տան դռան մօտ է տեսել:

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Խաչակնքում է.) Օհ, ինչ բաներ ես պատմեմ այսօրուայ սուրբ օրը, որդիս: . . .

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ախ: Այսօր ինձ համար շատ վատ օր է, մայր Նունցիա:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Եթէ ինձ լսես, կգնաս և կչոքես խաչելութեան պատկերի առաջ:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ո՛չ, մայր Նունցիա, ես չեմ կարող եկեղեցի գնալ:

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Աղուխը ձգում է պխին:) Սեղայ քեզ Աստուած, ես էլ չեմ ուզում ժամասացութիւնից զրկուել:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Գնա, գնա, ես խանութի վրայ կհսկեմ. . . Բայց չվախենաս, ես գող չեմ:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Բայց դու ի՞նչ ես ուզում անել:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Չեմ իմանում: Ես մի մուրացկանի նման նրան պէտք է այստեղ սպասեմ, մուրացկան, որ ողորմութիւն և զթութիւն է աղաղակում:

ՆՈՒՆՅԻԱ. Գու ուզում ես նրան այստեղ, տանս սպասել:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Անհոգ եղի՛ր, մայր Նունցիա, ես ձեր տունը չեմ մտնի: Ի սէր Աստուծոյ ինձ շէմքից մի արտաքսի՛ր: Եղի՛ր այնպէս զթասիրտ, ինչպէս երկնքի Ամենագթառատը: Յիշի՛ր, որ այժմ գնում ես եկեղեցի աղօթելու: Ինչդրեմ ինձ թոյլ տաս, որ վերջին անգամ կարողանամ նրա հետ խօսել: Թող ի սէր ձեր ննջեցեալների: (Քարծառայն աղոթում է:)

ՆՈՒՆՅԻԱ. (Փնտփնտալով քայլերը ուղղում է դէպի եկեղեցի:) Օհ, ամենաբարի Աստուած, օգնի՛ր մեզ:

ԲԻԱԶԻ. (Շտապով դուրս է գալիս ախոհոցը:) Ապասի՛ր, մայր Նունցիա, սպասի՛ր, մենք երկուսս միշտ ուշ ենք եկեղեցի գնում, որովհետեւ մեր խանութները միշտ բաց ենք պահում: (Նունցիան այդ ժամանակ եկեղեցի է մտնում: Սանտուցցային:) Քաւոր ազգիկ Սանտա, Ձաակին էլ եկեղեցի չես գնում: Եթէ ուզում ես միասին գնանք եկեղեցի և պսակի համար աղօթենք:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Թող ինձ, ի սէր Աստուծոյ:

ԲԻԱԶԻ. Դէհ քեզ չկերայ հօ, այ սատանան տանի քեզ հա . . . կարծես ես չգիտէի, որ . . .

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Հանգիստ թող ինձ, ասում եմ քեզ:

ՊԻՊՈՒՅՅԱ. (Ձախ կողմի փոքրիկ փողոցով գալիս է՝ բոլորովին ուժասպառ:) Ժամասացութիւնից չեմ ուշացել, քեռի Բրազի:

ԲԻԱԶԻ. Եթէ շտապես, կարող ես հասնել:

(Պիպուցցան եկեղեցի է գնում: Սանտուցցային) Այսպէս էլ բան: Ես բողբոզին նման եմ մեր զանգակահարին, որ մարզկանց եկեղեցի է հրաւիրում, իսկ ինքը միշտ դրսուէմ է մնում: (Սջակողմեան փողոցին նայում է:) Ախ, դրա համար էիր ուզում, որ քեզ մենակ թողնեմ... Ահա ապուշը գալիս է... Դէհ էս էլ գնամ եկեղեցի: (Գնում է եկեղեցի):

ՏԵՍԻԼ Բ.

Նրանք: Թուրիզդու (աջ կողմի փոքրիկ փողոցով շտապով գալիս է:) Սանտուցցա: (Նրան նկատելով, ինքը իրեն կորցնում է:)

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Ահ, Սանտուցցա... Ի՞նչ էս անում այստեղ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես քեզ էի սպասում:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Որտե՞ղ է մայրս:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Գնացել է եկեղեցի:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Ուրեմն դու էլ գնայ եկեղեցի. ես տանը կմնամ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ոչ, ես չեմ գնալ եկեղեցի:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Զատկի՞նս:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Դու էլ զիտես, որ ես չեմ կարող եկեղեցի գնալ:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Բայց ի՞նչ էս ուզում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես ուզում եմ քեզ հետ խօսել:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Այստե՞ղ, այս փողոցով:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Այդ ինչ համար միւսնոյն է:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Բայց մարդիկ մեզ կարող են տեսնել: ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես ասացի, որ այդ ինչ համար բողբոզին միւսնոյն է:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Դէհ, ասա՛, ի՞նչ էս ուզում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ասա՛, որտեղից էս գալիս:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Օհօ: Այդ ի՞նչ է նշանակում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ո՛ւր էս եղել այս գիշեր:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Ուրեմն դու ուզում էս իմանալ թէ

որտեղ եմ եղել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ինչո՞ւ համար էս բարկանում, երբ էս քեզանից հարցնում եմ, թէ որտեղ էս եղել: Միթէ չէս կարող հանգիստ սրտով հարցիս պատասխանել:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Եթէ անպատճառ ուզում էս իմանալ, Մոնրէպլումն եմ եղել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Սուտ էս խօսում, անցեալ գիշեր ժամը երկուսին այստեղ էս եղել:

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Դէհ ուրեմն էս այնտեղ եմ եղել, որտեղ ինչ լաւ եմ զգացել: Ի՞նչ էս ուզում դրանով ասել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ախ, Թուրիզդու, ինչո՞ւ էս ինչ հետ այդպէս վարւում: Նայի՛ր դէմքիս: Միթէ դու չես նկատում, որ էս վշտից մեռնում եմ: (Նրա աղաւթը գլխից ուսերի վրայ է ընկնում:)

ԹՈՒՐԻԳՎՈՒ. Դու էս մեղաւորը: Դու միշտ յիմար բաների մասին էս մտածում. ուրիշին չես հաւատում, յետոյ ինչ մեղաւոր էս համարում է

1010
41363

միշտ հայհոյում. . . . Դու ինձ մի յիմար երկտա-
սարդ ես համարում և քայլերիս միշտ հետևում:
Կարծես թէ ես չեմ կարող անել այն, ինչ որ ես
եմ ցանկանում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես քո քայլերին ամենևին չեմ
հետևել և քեզ լրտեսեր. ինձ միայն ասացին, որ
քեզ այսօր առաւօտեան օրիկին Լոյսյի դռան
առջ կանգնած են տեսեր:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ո՞վ է ասել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. չեմ Լոյսյի ամուսին Ալֆիօն:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Այդպէս: Նա: Ուրեմն դու ինձ
այդպէս ես սիրում: Չե՞ս ամաչում, որ քաւոր
Ալֆիօյին այդպիսի բաներ ես պատմում: Ուրեմն
նա ինձ պէտք է սպանի, այնպէս չէ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Օ՜հ, Թուրիդդու, ինչ ես ասում:
(Չօքում եւ ձեռքերը տարածում է:)

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Վե՛ր կաց: Գլխիս օյին մի՛ խաղար:
Վե՛ր կաց, ասում եմ քեզ: Է՛հ, ուրեմն ես այստե-
ղից հեռանամ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ուզում ես գնալ և ինձ մենակ
թողնել: Ուզում ես, որ քո վշտերով տանջուե՞մ:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ես ինչ կարող եմ անել, երբ դու
չես ուզում ինձ հաւատար: Դու կարող ես միայն
ուրիշներին հաւատար: Ես քեզ կրկին ասում եմ,
որ ուրիշներն ուզում են քեզ խաբել: Քաւոր Ալ-
ֆիօն քեզ խաբել է: Ես գործելու էի գնացել:
Հասկանում ես այժմ, թէ ինչ ես արել: Թարսի պէս

այդ բանն Լոյսյին ասելիս այն ժամանակ, երբ
նրա ամուսին Ալֆիօն այժմ գիւղումն է: Տեսնում
ես, թէ ինչ յիմարութիւն ես արել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Նրա մարդը վաղ առաւօտեան է
տուն եկել:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Մէ՛հ, դու այդ էլ գիտես: Շատ
լաւ: Ուրեմն դու միշտ քայլերիս հետևում ես:
Ճշմարիտ եմ ասում, որ ես այլ ևս գլխիս տէրը չեմ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Է՛հ, ինչ ես ասում, դու իմ տէրն
էլ ես. մինչև անգամ, եթէ դու ինձ մի ոչխարի
նման մորթէիր, այն ժամանակ ես ձեռքերդ շան
նման կլիգէի:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ուրեմն էլ ինչ ես ուզում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Բայց միթէ չե՞ս տեսնում, որ
Լոյսն կամենում է հոգիս հանել:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Թո՛ղ Լոյսյին, ի սէր Աստուծոյ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ա՛խ, բայց ինչո՞ւ նա ինձ չէ թող-
նում և ուզում է քո դէպի ինձ տածած սէրը յափըշ-
տակել: Նա մտադիր է այդ սէրը մի այնպիսի արա-
քածից յափշտակել, որ այս աշխարհում բացի դրա-
նից ուրիշ բան չունի:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Զգո՛յշ, դու էլ չգիտես թէ ինչ
ես խօսում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Օ՜հ, ես այդ բանը շատ լաւ գի-
տեմ: Միթէ դու գիւնուրական ծառայութեանդ
ժամանակ նրան չէի՞ր սիրում:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Այդ ժամանակն արդէն անցել է:

Այժմ Լոլան արդէն ամուսնացած և ուրիշի սանն է:
 ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ինչ ա՛հ ենք. դու նրան էլի սիրում ես, չնայած, որ նա արդէն ամուսնացած է: Միթէ նա քո դէպի ինձ տածած սէրը նախանձից դրսուլած չէ գողացել: Հաւատում ես, որ ես քեզ այժմ էլ սիրում եմ, չնայած, որ դու իմ վերաբերութեամբ մատնութիւն ես անում:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Լսի՛ր, լսի՛ր:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ո՛չ, ես չեմ կարող լսել, որովհետև սիրտս դժոխային բարկութեամբ լցուած է: Ինչ պէտք է անեմ, եթէ դու ինձ թողնես և հեռանաս:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Ես քեզ չեմ թողնում, հասկանում ես, բայց դու էլ ինձ չպէտք է խանգարես: Այժմէն ես քեզ ասում եմ, որ ես կամենում եմ զլիսիս տէրը լինել և անել այն, ինչ որ ինձ դուր է գալիս: Փառք Աստուծոյ, մինչև այժմ ոչ ոք ունեւս դեռ չէ շղթայել:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ինչ ես ուզում ասել:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Ես ուզում եմ ասել, որ քո անհիմն նախանձը բոլորովին աւելորդ է:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ուրեմն ես մեղաւոր եմ: Միթէ չե՞ս երևակայում դրութիւնս: Ես էլ գիտեմ, որ Լոլան ինձանից աւելի գեղեցիկ է. նրա պարանոցն ու ձեռքերը թանկագին քարերով են զարդարուած: Այժիօն Լոլայի բոլոր ցանկութիւնները կատարում է և չէ թողնում, որ իւր կիներ մի որևէ բանի

կարիք զգայ: Նա Լոլային այնպէս է պահում, ինչպէս Աստուածածնի պատկերն եկեղեցու սեղանի վրայ են պահում: Ա՛խ, այդ անաստուած կիներ:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Այդ քո գործը չէ, ասում եմ քեզ. թող Լոլային:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Այ տե՛ս, թէ դու Լոլային ինչպէս ես պաշտպանում:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Ո՛չ, ես նրան բոլորովին չեմ պաշտպանում: Ինձ համար միևնոյն է, թէ Այժիօն Լոլային ինչպէս է պահում: Բայց մի բան ինձ դուր չէ գալիս, այսինքն այն, որ դու չես ուզում, որ ես զլիսիս տէրը լինիմ: Այդ ինձ համար բոլորովին անտանելի է:

ՏԵՍԻԼ Գ.

Նրանք և Լոլան (աջ կողմի փոքրիկ փողոցով գալիս է):
 ԼՈԼԱ. Օ՛հ, Թուրի՛դդու: Գուցէ դու տեսե՛լ ես թէ արդեօք մարդս եկեղեցի է գնացել:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Չգիտեմ, Լոլա, ոչովհետև ես հենց այժմ եկայ:

ԼՈԼԱ. Նա ինձ ասաց, որ գնում է դարբնի մօտ իւր թխագոյն ձիու համար պայտ բերելու, և շուտով կգայ եկեղեցի: Իսկ դ՞ուք, դուք այստեղ կանգնել և խօսում էք: Դ՞ուք էլ Չատկի տօնը այստեղ, դրսուլմն էք կատարում:

ԹՈՒՐԻՎՊՈՒ. Սանտուցցան հենց այստեղ էր

ուզում որ

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ես ասացի նրան, որ այսօր մի նշանաւոր և սուրբ օր է և Աստուած երկնքից ամեն բան տեսնում է:

ԼՈՂԱ. Դուք եկեղեցի չէք գնում:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Այն մարդիկն են եկեղեցի գնում, որոնք մաքուր խիղճ ունին, քաւորկին Լորա:

ԼՈՂԱ. Ես այդ բանի համար Աստուծոց շնորհակալ եմ և համբուրում եմ զեօրհնը: (Խոնարհում եմ մատները գետին քսելով, մօտեցնում է շրթունքներին.)

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Լորա, դուք շատ լաւ էք անում, որ Աստուծուն շնորհակալութիւն էք յայնուում: Բայց երբեմն զեօրհնը համբուրում են այնպիսի անձնաւորութիւնների, որոնք արժանի չեն անգամ նրա վրայ կանգնելու:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Գնանք, Լորա, այլ ևս այստեղ մնալու կարիք չունինք:

ԼՈՂԱ. Իմ մասին մի՛ հոգար, Թուրիքդու, ես մենակ էլ կարող եմ ճանապարհս գտնել: Ես չեմ ուզում ձեր խաղը խանգարել:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Ես քեզ ասում եմ, որ ես այստեղ այլևս գործ չունիմ

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. (Նրան պահելով): Ո՛չ, մենք միմիանց հետ խօսելու գեռ շատ բաներ ունինք:

ԼՈՂԱ. Դէհ, յաջողութիւն եմ ցանկանում. մնացէք այստեղ և խօսեցէք, ես ճանապարհս կը գտնեմ: (Ինում է եկեղեցի)

ՏԵՍԻԼ Դ

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. (Կատաղած): Տեսա՞ր, ինչ արեցիր: Ախ՛:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Այ՛ո, տեսնում եմ:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Ուրեմն դու այդ զիտամմբ արիր:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Այ՛ո, զիտամմբ:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Այ՛ դու Յուդայի արեան արժանաւաս հա՛ (Ձեռքը բարձրացնում է): Գրո՞ղը տանի քեզ

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Դէհ սպանի՛ր ինձ էլի՛

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Դու այդ զիտամմբ արեցիր, զիտամմբ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Դէհ սպանի՛ր ինձ էլի՛

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Ո՛չ, ես չեմ ուզում քեզ միանգամից սպանել: (Ուզում է գնալ)

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Դու ուզում ես հեռանալ և ինձ մենակ թողնել:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Այո՛, և դու դրան արժանի ես: (Եկեղեցու զանաւոր դռանցում է):

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Մի՛ թողնիր ինձ, Թուրիքդու: Լսո՞ւմ ես զանգակի ձայնը:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ. Ես չեմ ուզում քո ստրուկը լինել, հասկանո՞ւմ ես:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Դու կարող ես ինձ հետ այնպէս վարուել, ինչպէս ցանկանում ես, բայց Լորան չէ կարող:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, Այժմ արդէն բաւական է: Ես
գնում եմ, որովհետեւ քեզանից բոլորովին կշտացայ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ո՛ւր ես ուզում գնալ:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, Որտեղ ես ինձ լաւ եմ գտում... :
Ես գնում եմ պատարագին ներկայ գտնուելու:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ. Ո՛չ, ո՛չ, դու գնում ես եկեղեցի
կոլային ցոյց տալու, որ իբր թէ դու ինձ նրա սի-
ւոյ համար այստեղ թողեցիր, և իբր թէ ես քեզ
համար այստեղ ոչինչ եմ:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, Դու խելքդ բոլորովին կորցրել ես:
ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Ես քեզ խնդրում և աղաչում
եմ, Թուրիկոյ, մի՛ գնալ եկեղեցի քեզ դէմ մե-
ղանչելու: Այսօր մի՛ գնար, ի սէ՛ր Աստուծոյ, մի՛թէ
դու ուզում ես այդ կնոջ համար ինձ խայտառակի՞ք:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, Իսկ դու ուզում ես ամբողջ աշ-
խարհին յայտնել որ ես քո սարուկն եմ և ինձ
հետ վարուում ես որպէս մի յիմար երիտասարդի
հետ . . . :

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Քո ինչ գործն է, թէ աշխարհն
ինչ է ասում: զգո՛յշ կսց, որ ես յուսահատութիւ-
նից չմեռնեմ:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, Դու բոլորովին ցնորուել ես:
ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Այո՛, ճշմարիտ, որ ես ցնորուել եմ,
բայց դու աշխատիր ինձ չյուսահատեցնել:

ԹՈՒՐԻԿՊՈՒ, (Նրանից ազատելով) Դէ՛հ, բաւա-
կան է՞. այ՛ զրո՞ղը տանի քեզ, հա՛:
ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Ի սէ՛ր Փրկչի և Ս. հաղորդու-

Թեան, Թուրիկոյ. Կոլայի համար մի՛ հեռանար
ինձանից: (Թուրիկոյն գնում է, Սանտուցան սաստիկ կատաղած):
Անիծեալ լինի քո Ջատիկը:

ՏԵՍԻԼ Ե.

Այժիօ: (Աջ կողմի ճանապարհով գալիս է):

Սանտուցա: (Բեմի մէջ տեղը կանգնած):

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Քեզ Աստուած ուղարկեց ինձ
մօտ, բաւո՛ր Այժիօ:

ԱԼՖԻՕ, Պատարագը դեռ չէ՞ վերջացեր:

Սանտա:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Դու ուշացել ես, բայց կինդ
Թուրիկոյ Մագգայի հետ քեզ համար եկեղեցի է
գնացեր:

ԱԼՖԻՕ, Ինչ ես ուզում ասել:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Ուզում եմ ասել, որ կինդ
սեղանի սրբերի նման ոսկով պճնուած թափառում
և քեզ պատմում է:

ԱԼՖԻՕ, Բայց այդ քո գործը չէ:

ՍԱՆՏՈՒՅՑԱ, Ես քեզ համար եմ ցաւում,
բաւո՛ր Այժիօ: Չնայած, որ դու աշխարհում թա-
փառում ես հաց վաստակելու և կնոջդ համար
ընծաներ առնելու, Կոլան տունդ ուրիշ ձեռով է
զարդարում... :

ԱԼՖԻՕ, Ինչ ես ասում, Սանտա:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես ուզում եմ ասել, որ երբ դու վատ թէ լաւ եղանակին գանազան տեղերում թափառում ես փող վաստակելու, այն ժամանակ կինդ քո տունը կեղտոտում է:

ԱԼՖԻՕ. Սանտա, եթէ դու Զատիկին էլ այդպէս շուտ հարբում ես, այն ժամանակ ես զինին քթովդ կհանեմ:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես հարբած չեմ, քաւոր ԱյՖիօ: Ես շատ լաւ հասկանում եմ, թէ ինչ եմ խօսում:

ԱԼՖԻՕ. Շատ լաւ, ուրեմն եթէ դու ճշմարիտ ես ասում, այն ժամանակ ես շնորհակալ եմ քեզանից և համբուրում եմ ձեռքերդ այնպէս, ինչպէս կ'համբուրէի մօրս ձեռքերը, եթէ նա գերեզմանից յարութիւն առնէր: Իսկ եթէ ասածդ սուտ լինի, այն ժամանակ աչքերդ պէտք է հանեմ, որ դու չկարողանաս անգամ լաց լինել, բացի դրանից, ես ձեր անարդ ազգականներին էլ կ'պատժեմ:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես չեմ կարող լաց լինել, քաւոր ԱյՖիօ: Ես լաց չեղայ մինչև անգամ այն ժամանակ, երբ Թուրիդու Մազզան ինձ անպատուեց և Լոյայիդ մօտ գնաց:

ԱԼՖԻՕ. (Յանկարծ հանգստանալով.) Եթէ ճիշտ է ասածդ, այն ժամանակ շնորհակալ եմ քեզանից, Սանտա:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ինձանից ամենէին շնորհակալ մի՛ լինիր, որովհետեւ, ես այժմ բոլորովին թշուառ եմ և մի ստոր մատնիչի դեր եմ կատարում:

ԱԼՖԻՕ, Ո՛չ, Սանտա՛, թշուառ և մատնիչ են նրանք, որոնք դանակը մեր սրտերն են կոխում: պէտք է նրանց սիրտը մի թունաւոր դաշոյնով պատուել. բայց երբ դու Լոյային տեսնես, ասա՛, որ ես զնացի տուն քաւոր Թուրիդուի համար ընծայ բերելու:

ՏԵՍԻԼ Զ.

(Մարդիկ եկեղեցուց դուրս են գալիս եւ դէպի աջ ու ձախ կողմը դնում:) Թուրիդու, Լոյան, Գամիլլան, Նունցիան և Փիլոմենան: (Գալիս են առաջ, առանց Սանտուցային նկատելու, որ աղլուխը գլխին ձգած, ճանապարհի աջ կողմում կանգնած է:) Բրազի: (Եկեղեցուց բոլորից վերջն է դուրս գալիս եւ Սանտուցային նկատում:)

ԲԻՍՋԻ. Օհ, քաւոր աղջիկ Սանտա, զուցէ դու ուզում ես այն ժամանակ եկեղեցի դնալ երբ այնտեղ ոչ ոք չկայ:

ՍԱՆՏՈՒՅՅԱ. Ես շատ մեղաւոր եմ, քեռի Բրազի: (Գնում է եկեղեցի:)

ԲԻՍՋԻ. (Մի քանի րոպէով մտնում է աստուր:)

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Գնում է իրանց տունը:)

ՆՈՒՆՑԻԱ. (Գնում է խանութ շալը այնտեղ թողելու:)

ԹՈՒՐԻԴՒՌԻ. (Լոյային, որ ուզում է գնալ.) Մեզ առանց մի որեւէ խօսք տակը ուզում ես տնն գնալ, Լոյա՛:

ՀՈՂԱ. Ես ուզում եմ տուն գնալ, որովհետեւ մարդուս մասին բոլորովին տեղեկութիւն չունիմ: այսօր նա եկեղեցումն չէր:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Էհ, այդ բանի մասին մի՛ հոգար, նա իսկոյն այդտեղ, զիւղի հրապարակը կ'աջ: Այժմ, սիրելի ընկերներ և հարևաններ, մեր բոլորի կենաց համար մի կաթիլ զինի խմենք, որովհետեւ այսօր Զատիկ է: Ե՛կ այստեղ, քաւորկին Գամիլլա, դու էլ, տիկին Փիլոմենա՛:

ՓԻՂՈՄԵՆԱ. Գալիս եմ, գալիս: (Գնում է տուն եւ շալը այնտեղ թողնում):

ՀՈՂԱ. Ես շնորհակալ եմ, քաւոր Թուրիգրու, որովհետեւ խմելու բոլորովին ախորժակ չունիմ:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Խնդիրքս չպէտքէ մերժես, Լոլա՛, այդ նշանակում է ինձ միայն բարկացնել . . . :

ՀՈՂԱ. Ես քեզ բարկացնելու ոչ մի հիմք չունիմ:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ես էլ եմ կարծում, քեզ ինչ եմ արել, որ դու ինձ բարկացնես: Այսօր Զատիկ է, ամեն բան պէտք է մաքուր լինի, և մարդիկ պէտք է միմիանց հետ միշտ հաշտ ապրեն: Ի՛հ հ, այժմ քաւոր Ալֆրոյին էլ այստեղ կանչենք, թող այսօր նա էլ մեզ հետ խմի:

ԲԲԱՋԻ. (Մտննալով) Ուրախ եղէք, ուրախ:

ԳԱՄԻԼԼԱ. Ի հարկէ այդպիսի դէպքերում դու միշտ ուրախանում ես: (Իւր շալը ձեռքերի վրայ է ձգում):

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. (Իւր մօր խանութին մօտենալով) Այժմ լաւ տեսակից էլի ունի՞ս, մայրի՛կ:

ՆՈՒՆՑԻԱ. (Խանութի կողքից մոռմոթալով դուրս է գալիս): Այն լաւ տեսակից դու պէտքէ այսօր Մոնրէալից բերէիր:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ա՛յր այսօր Զատիկ է, մի՛ բարկանար: Չբերելու պատճառը քեզ յետոյ կասեմ. բայց տեսնում ես, որ այժմ ընկերներս այստեղ սպասում են:

ՓԻՂՈՄԵՆԱ. Այդ խմիչքից դու այսօր փող չը պէտքէ աշխատես, մայր Նունցիա:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ե՛ս կ'վճարեմ, ե՛ս: (Նունցիան նորից խանութի խորքն է մտնում):

ԲԲԱՋԻ. Ի՛հ հ, այժմ ով փող ունի, թող հանի:

ՀՈՂԱ. (Թուրիգրուին) Ո՛ր է իմանում, թէ դու զինեւոր եղած ժամանակդ ուրիշ կանանց հետ ինչ պիտի բաներ ես արել: Ինչպէս երևում է, դու այդ բանում շատ փորձուած ես:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ա՛խ ինչ կանայք: Ես ազատ կանայք չեմ պահել, դու բոլորովին սխալում ես. իմ միտքը միշտ դէպի հայրենիքս էր ուղղուած: Ես միշտ հայրենիքիս մասին էի մտածում:

ԳԱՄԻԼԼԱ. Այդպիսի պատմութիւն միայն մեր ննջեցեալներին կարող ես պատմել:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ճշմարիտ եմ ասում, քաւորկին Գամիլլա: Դու զիտես, որ ինձ նման մարդիկ կանանց համար մեղր են . . . : Կարելի է միշտ տեսնել, որ երբ կանայք մի զինեւորի կամ երիտասարդի տեսնում են, սկսում են ասել, ՛հ Դու, թխահեր գե-

զեցիկ երիտասարդ, ե՛կ այստեղ. « և այնուհետև նրանք սկսում են իրանց կրակոտ հայեացքներով երիտասարդներին զրգուել. բայց ես այն մարդկանցից չեմ, որոնց մասին առածն ասում է. » հեռաւորութիւնը սէրը պաղեցնում է: «

ԼՈՂՍ. Ախ՛, արդեօք կարելի՞ է այս մարդկանց հաւատար:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Այդ կարող ես կանանց մասին ասել: Մի մարդ, որ իւր ապագայ կնոջից հազար խոստումներ է ստացել և երբ այդ պարտքը օտար երկիր է գնում, միշտ իւր սիրուհուն մասին մտածելով ոչ քնում է և ոչ էլ ուտում, յանկարծ նրան զրում են, գիտե՞ս ինչ . . . » Գիտե՞ս, նա արդէն ուրիշ մարդու հետ է ամուսնացել. « այդ լուրն երիտասարդին կարծես կայծակահար է անում:

ԼՈՂՍ. Դու ուզում ես ինձ հաւատացնել, որ երբ մարդիկ օտար երկրում այնքան կանանց շըրջանում են լինում, միշտ իրանց ընտրած աղջկայ մասին են մտածում: Ո՛չ, ամենևին: Եթէ դու ուզում ես ճիշտը իմանալ, ասեմ քեզ: Երբ այդ մարդիկ տուն են վերադառնում, նրանք զրանց մխթարելու համար են խոստումներ տալիս:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Դէհ, լա՛ւ, այդ բանի մասին այլևս չխօսենք:

ՆՈՒՆՑԻԱ. (Խանութի խորքից դուրս է գալիս, զինով ցռած խեցեղէն մի աման ու բաժակ ձեռքում): Այն լաւ տեսակից էլ չկայ, մեղաւորը դու ես, Թուրիդդու:

ԳՍՄԻԼԼԱ. Ուրախ եղէք, ուրախ
ԲՐԱԶԻ. Դէհ այժմ սկսենք խմել: Ինչպէս դու խոստացել ես, այնպէս անենք:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ինչ որ խոստացել եմ, այն էլ կը կատարեմ: Իսկ դու, մայրիկ, չե՞ս ուզում մեզ հետ խմել:

ՆՈՒՆՑԻԱ. Ո՛չ, ես չեմ ուզում զինի խմել: (Թի տակ մոծմոծարով գնում է:)

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Մայրս ինձ վրայ բարկացել է. և ես դրա պատճառը զիտեմ . . . : Ախ՛, այդ պառաւները, պառաւները: Նրանք չեն ուզում յիշել, թէ իրանց երիտասարդութեան օրերում ինչ բաներ են արել: Կենացդ, Լորա՛: Կենացդ, բաւորկին Գամիլլա՛: Խմի՛ր, բեռի Բրազի: Այսօր պէտք է մօռանանք մեր ախրութիւնը: (Թուրիդդուն ներկայ եղողների բաժակները զինով ցնում է եւ նրանց տալիս: Նրանք զինին խմելուց յետոյ բերանները ձեռքերով սրբում են. միայն Լորան իւր բերանը սրբում է գոգնոցով:)

ՏԵՍԻԼ Է

Նրանք և Այֆիօ (Աջ կողմի փողոցով):

ԱԼՖԻՕ. Բարե՛ ձեզ:

ԹՈՒՐԻԳՐՈՒ. Ե՛կ այստեղ, բաւոր Այֆիօ: Մեր կենացը դու էլ պէտք է խմես: (Գինով բաժակը ցնում է եւ նրան տալիս:)

ԱԼՖԻՕ. (Չեղով բաժակին խփում է եւ յետ դարձնում):

Շնորհակալ եմ, քաւոր Թուրիդդու: Ես քո զինին չեմ խմիր, որովհետեւ այդ ինձ կարող է վնասել:

ԹՈՒՐԻԴԴՈՒ. (Մի առ ժամանակ նրան դարձացած նայում է եւ յետոյ հանգստանում:) Ինչպէս դու ցանկանում ես: (Գինին բաժակից թափում է գետնի վրայ, բաժակը նստաբանի վրայ է դնում եւ սկսում սուր հայեացքներով դիտել:)

ԲԲԱԶԻ. (Այնպիսի շարժումներ է անում, կարծես մէկը այտոյց կանչում է:) Գալիս եմ, գալիս:

ԹՈՒՐԻԴԴՈՒ. Ուզում էք ինձ բան ասել, քաւոր Ալֆիօ:

Ա.Լ.ՖԻՕ. Ո՛չ, քաւոր Թուրիդդո՛ւ: Ինչ որ ուզում եմ ասել քեզ, դու այդ արդէն գիտես:

ԹՈՒՐԻԴԴՈՒ. Ես պատրաստ եմ ամեն բան կատարելու:

ԲԲԱԶԻ. (Այտոյց իւր կնոջը նշաններով հասկացնում է տուն գնալ:)

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Գնում է:)

ԼՈԼԱ. Բայց այս ինչ է նշանակում:

Ա.Լ.ՖԻՕ. (Լոլային չէ պատասխանում եւ նրան հարուածում է:)

Ուզո՞ւմ ես ինձ հետ կարձ՝ ժամանակով դաշտը գալ. մենք կարող ենք այնտեղ մեզ յայտնի գործի մասին ազատ եւ ապահով խօսել:

ԹՈՒՐԻԴԴՈՒ. Դու ինձ սպասիր մեր գիւղի ծայրի տների մօտ, այժմ ես մի բանի ընդհանրապէս ատեն եմ գնում կարեւոր բաները բերելու: Ես շուտով քեզ մօտ կ'գամ: (Նրանք միմիանց գրկում են. համբուրելու ժամանակ Թուրիդդուն Ալֆիօյի ականջը կծում է:)

Ա.Լ.ՖԻՕ. Լա՛ւ կձեցիր, քաւոր Թուրիդդու: Ես ուզում եմ ասել, որ դու լաւ դիտաւորութիւններ ունիս: Ամեն մի պատուաւոր մարդ այսպէս պէտք է վարուէր:

ԼՈԼԱ. Օ՛հ, կոյս Մարիամ: Ո՛ւր ես գնում Ալֆիօ՛:

Ա.Լ.ՖԻՕ. Հեռու տեղ չեմ գնում. կարծեմ այդ բանը քեզ չէ ուրախացնում, որովհետեւ դու աւելի ուրախ կ'ինէիր, եթէ ես երբէք չվերադառնայի:

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. (Հեռանում է, կակազելով խօսում:) Օ՛հ, Աստուածածի՛ն:

ԹՈՒՐԻԴԴՈՒ. (Ալֆիօյին մի կողմ քաշելով:) Լսի՛ր ինձ, քաւոր Ալֆիօ՛, Աստուած է վկայ, որ ես քեզ կ'թողնէի, որ ինձ սպանէիր, որովհետեւ գիտեմ, որ մեղաւորն ես եմ . . . : Բայց ես ինձ Սանտայի դէմ մեղաւոր եմ զգում, որ նորան թշուառութեան խոր անդունդի մէջ ձգեցի. և քանի որ Աստուած կայ, քեզ շան նման պէտք է սպանեմ, նրա պէս մի թշուառին թողնելով փողոցում մուրալու:

Ա.Լ.ՖԻՕ, Շատ լաւ. մեզանից իւրաքանչիւրը ինչ որ կարող է կանի:

ՏԵՍԻԼ Ը.

Թուրիդդու և Լոլա:

ԼՈԼԱ. Օ՛հ, քաւոր Թուրիդդո՛ւ, դու է՛լ ինձ

այս զրուածեան մէջ թողնելով ինձանից հեռա-
նում ես:

ԹՈՒՐԻԿԻՆՈՒ. Ես քեզ հետ այլևս գործ չունիմ:
Սյժմէն արդէն մեր երկուսի մէջ ամեն բան վեր-
ջացած է: Ի՞նչ տեսար, որ ես և ամուսինդ կեան-
քի կամ մահուան համար միմիանց զրկեցինք և
համբուրեցինք: (Կանչում է): Մայր:

ՆՈՒՆՅԻՍ. (Դուան շեմքում կանգնած): Հ՛ում, այժմ
ինչ ես ուզում:

ԹՈՒՐԻԿԻՆՈՒ. Մայր, ես այժմ մի կարեւոր գործի
համար գնում եմ: Ձեզ կարող այդ գործը յետա-
ձգել: Տո՛ւր ինձ փոքրիկ դռան բանալին, ես ու-
զում եմ գինեատուն գնալ և այնտեղից մի բան
վերցնել: Բացի դրանից, մայր, այժմ ինձ համբու-
րիք այնպէս, ինչպէս դու ինձ համբուրեցիր այն
ժամանակ, երբ ես զինւոր էի դնում, որովհետեւ
կործում էիր, որ ես չպէտքէ վերադառնայի: Կա՛ւ
համբուրիք ինձ, որովհետեւ այսօր Ձատիկ է:

ՆՈՒՆՅԻՍ. Ինչ ես խօսում:

ԹՈՒՐԻԿԻՆՈՒ. Այդ բանի վերայ ուշադրութիւն
մի դարձնիր . . . , որովհետեւ զինին է զլխաւոր
պատճառը, որ ես խօսում եմ: Ես ուղեղս թար-
մացնելու համար ուզում եմ ազատ դաշտում քիչ
զբօնել: Ի՛նչպէք եղած ժամանակ . . . : Մայր, հոգա՛
Սանտայի համար, որովհետեւ նա այս աշխարհում
սչ որ չունի . . . : (Գնում է տուն):

ՏԵՍԻԼ Թ.

Նունցիա (Բողոքովին զարմացած): **Լոլա** (Սաստիկ
ցնորուած): **Գամիլլա** (Փողոցի անկիւնում կանգնած): **Բրազի**
և **մի քիչ ուշ Պիպուլցցա:** **Փիլոմենա** (Իրանց տան
դռան մօտ կանգնած):

ՆՈՒՆՅԻՍ. Ի՞նչ են նշանակում այս բոլորը:

ԲԲԱԶԻ. (Շտապով առաջ է գալիս): Գնա տուն, **Լոլա:**

ԼՈԼԱ. (Շփոթուած): Ինչո՞ւ տուն գնամ:

ԲԲԱԶԻ. Որովհետեւ լաւ չէ, որ դու այժմ այս-

տեղ լինիս: Ես կարող եմ քեզ ուղեկցել . . . : Ի՞նչ

մայր **Նունցիայի** մօտ սպասիր, **Գամիլլա**, եթէ մէկը . . . :

ՓԻԼՈՄԵՆԱ. (Մօտենալով): Ա՛խ, Աստուածածին,

Աստուածածին:

ՆՈՒՆՅԻՍ. Ո՛ւր գնաց որդիս:

ԳԱՄԻԼԼԱ. (Բրազիին մօտենալով, նրա հետ ցածրաձայն
խօսում է): Ի՞նչ պատահեց այժմ:

ԲԲԱԶԻ. (Հանդարտ): Յիմար սազ, մի՞թէ չտեսար որ

Թուրիզդուն **Ալֆիօյի** ականջից կ՛ծեց, այդ նշանա-

կում է կամ Թուրիզդուն պէտք է մեռնի կամ **Ալֆիօն:**

ՆՈՒՆՅԻՍ. (Շփոթուած եւ անհանգիստ): Ասացէք

ինձ, ո՛ւր գնաց որդիս: Ա՛խ, ահ՛ր Աստուած, այս

ին՛չ է նշանակում:

ԼՈԼԱ. Այդ նշանակում է, որ այսօր արիւնայի

Ձատիկ ենք տօնում, իսկ այն զինին, որ մենք խմե-

ցինք, պէտք է մեզ թունաւորէ:

ՊԻՊՈՒՑՑԱ. (Բեմի խորքից գոռարով գալիս է:) Նրանք սպանեցին քաւոր Թուրիդդուին, նրանք սպանեցին քաւոր Թուրիդդուին: [Բեմում ներկայ եղողները գոռարով եւ ճչարով նրա մօտ են վազում: Նունցիան յուսահատութիւնից մազերը փետում է: Երկու զինւորներ բեմն են մտնում: Բեմի անկիւնում կանգնած՝ Լոյան բարձրածայն աղաղակելով զետնի վրայ է տապարում:)

Վարազդյուն իջնում է:

2788

2013

